

Karol Mrozik*

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Piotr Idczak**

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

SUBURBANIZACJA W WYBRANYCH GMINACH WIEJSKICH BYDGOSKO-TORUŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

STRESZCZENIE

W pracy dokonano identyfikacji najdynamiczniej rozwijających się gmin wiejskich w Bydgosko-Toruńskim Obszarze Metropolitalnym. Analizie poddano 10 gmin położonych w sąsiedztwie miast Bydgoszcz i Toruń, wykorzystując następujące parametry: dynamika zmian liczby ludności w latach 2004–2013, saldo migracji na 1000 osób w latach 2004–2013, przyrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2004–2013 i nowe budynki mieszkalne w latach 2004–2013. Na podstawie przeprowadzonych analiz za najdynamiczniej rozwijające się gminy uznano Białe Błota i Osielsko w powiecie bydgoskim. Dodatkowo w pracy podjęto próbę oceny planowania przestrzennego w kontekście zachodzącej suburbanizacji. W analizach wykorzystano dane statystyczne GUS oraz materiały urzędów gmin i starostw powiatowych.

Słowa kluczowe: suburbanizacja, Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny, planowanie przestrzenne, gmina wiejska

---

* Adres e-mail: kmrozik@up.poznan.pl.

** Adres e-mail: piotr.idczak@ue.poznan.pl.

Wprowadzenie

W literaturze przedmiotu można spotkać różne definicje suburbanizacji¹. Jedną z nich traktuje suburbanizację jako proces urbanizacji strefy podmiejskiej² (strefy sąsiadującej z dużym miastem), co określa się jako „rozprzestrzenianie terenów zurbanizowanych w sensie fizycznym (morfologia, funkcje, infrastruktura) i społecznym (atraktywność mieszkańców) w pobliżu miasta centralnego aglomeracji”³. Coraz częściej podkreśla się jednak, iż współczesna suburbanizacja stanowi składową szerszego procesu miejskich przekształceń – procesu metropolizacji⁴. Suburbanizacja wyraźnie przejawia się w lokalizowaniu w strefie podmiejskiej nowych funkcji i rosnącym obciążeniu infrastruktury transportowej, przy czym precyzyjne zmierzenie skali tego zjawiska nadal pozostaje wyzwaniem dla środowiska naukowego i jest inspiracją różnorodnych badań.

Specyficznym obszarem do analizy zjawiska suburbanizacji jest Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny (BTOM), gdzie jednocześnie dochodzi do coraz silniejszej integracji dwóch ośrodków miejskich wcześniej rywalizujących ze sobą. Rozpoczęty z obawami proces integracji doprowadził do sytuacji, w której zarówno samorządy Bydgoszczy, jak i Torunia zdają sobie sprawę, iż dalszy rozwój tych miast nie może być osobny, gdyż ciągle rośnie liczba wzajemnych powiązań⁵.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego jako BTOM określono miasta Bydgoszcz i Toruń oraz powiaty ziemskie: bydgoski i toruński⁶. Z kolei Bydgosko-Toruński Obszar Funkcjonalny (BTOF) obej-

---

¹ Szczegółową analizę różnych ujęć suburbanizacji przedstawili A. Lisowski, M. Grochowski, *Procesy suburbanizacji. Uwarunkowania, formy i konsekwencje*, w: *Ekspertyzy do koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2008–2033*, t. I, MRR, Warszawa 2008, s. 223–233.

² A. Zagożdżon, *Sieć osadnicza, zmienność i trwałość*, w: *Procesy urbanizacji i przekształcenia miast w Polsce*, red. B. Jałowiecki, E. Kaltenberg-Kwiatkowska, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1988, s. 57–74.

³ A. Lisowski, M. Grochowski, *Procesy suburbanizacji...*, s. 228.

⁴ T. Markowski, T. Marszał, *Funkcje i zarządzanie obszarami metropolitalnymi*, „Samorząd Terytorialny” 2005, nr 7–8, s. 7–16.

⁵ M. Marszałkowska, *Powstawanie obszaru metropolitalnego. Przykład Bydgoszczy i Torunia*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica” 2010, nr 245, s. 137–156.

⁶ W zasadzie na załączniku do uchwały nr VII/91/07 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 23 kwietnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, w jego granicach administracyjnych. W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

muje dodatkowo gminy miejsko-wiejskie: Nakło nad Notecią i Szubin w powiecie nakielskim, Łabiszyn w powiecie żnińskim, oraz Kowalewo Pomorskie w powiecie golubsko-dobrzyńskim⁷.

Abstrahując od dyskusji nad granicami BTOM czy też BTOF, w niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na specyficie procesu suburbanizacji zachodzącego w gminach wiejskich bezpośrednio sąsiadujących z ośrodkami rdzeniowymi BTOM. Dotychczasowe analizy wskazują bowiem, iż najdynamiczniej zjawisko suburbanizacji zachodzi w strefie I, czyli w gminach położonych w promieniu 10 km od miast rdzeniowych – Bydgoszczy i Torunia⁸.

1. Materiał i metody badań

Głównym celem artykułu jest ocena procesu suburbanizacji w najdynamiczniej rozwijających się gminach wiejskich w BTOM. Jego realizację zaplanowano w dwóch etapach.

W pierwszym podjęto próbę zidentyfikowania najdynamiczniej rozwijających się gmin wiejskich w BTOM zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie Bydgoszczy i Torunia. W drugim etapie pracy dokonano oceny stanu lokalnego planowania przestrzennego w wyznaczonych gminach, co ma pomóc zweryfikować wpływ działań planistycznych na lokalny rozwój gmin w aspekcie procesu suburbanizacji.

Badania przeprowadzono na przykładzie 10 gmin wiejskich sąsiadujących z Bydgoszczą i Toruniem, tj. gmin: Nowa Wieś Wielka, Białe Błota, Sicienko, Osielisko, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska w powiecie bydgoskim i Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka, Łysomice, Lubicz w powiecie toruńskim.

W celu wyznaczenia najdynamiczniej rozwijających się gmin przeanalizowano następujące cechy i wskaźniki:

- dynamikę zmian liczby ludności w latach 2004–2013,

(uchwała nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 26 czerwca 2003 r.) nie wskazano granic BTOM, mowa jest natomiast o aglomeracji bydgosko-toruńskiej.

⁷ Właściwą uchwałą wyznaczającą obszar realizacji ZIT BTOF jest uchwała nr 15/463/14 zarządu województwa kujawsko-pomorskiego z 8 kwietnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgoszczy, Torunia i obszaru powiązanego z nimi funkcjonalnie.

⁸ P. Brodowski, R. Rudnicki, *Metropolia Bydgosko-Toruńska jako obszar wzrostu budownictwa mieszkaniowego w województwie kujawsko-pomorskim w świetle danych GUS w latach 1996–2011*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Ekonomia” 2013, nr 44 (1), s. 77–92.

- saldo migracji na 1000 osób w latach 2004–2013,
- przyrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2004–2013,
- nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania w latach 2004–2013.

Źródło danych do powyższych analiz stanowił Bank Danych Lokalnych GUS. Do klasyfikacji gmin zastosowano odchylenie standardowe oraz analizę skupień (grupowanie metodą Warda, jako miarę odległości wykorzystano odległość euklidesową), natomiast wizualizację wykonano w programie ArcGIS 10.0, tworząc bazę danych dla gmin na podstawie granic jednostek administracyjnych pozyskanych z Państwowego Rejestru Granic (PRG) udostępnianego przez CODGiK.

W drugim etapie dla wyznaczonych najdynamiczniej rozwijających się jednostek dokonano oceny procesu planowania przestrzennego na podstawie analizy ilościowej danych GUS oraz na podstawie rejestrów prowadzonych w starostwach powiatowych z lat 2009–2013 dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (planów miejscowych, mpzp),
- decyzji o warunkach zabudowy (decyzja o wz),
- decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (decyzja o ulicp),
- pozwoleń na budowę.

2. Wyniki badań

Analizowane gminy wiejskie znacznie różnią się pod względem liczby ludności. W 2013 r. największymi pod tym względem gminami były Białe Błota w powiecie bydgoskim z 19 215 mieszkańcami i Lubicz w powiecie toruńskim z 19 069 mieszkańcami (tabela 1). W gminie Białe Błota jest już 7 sołectw powyżej 1000 mieszkańców (Białe Błota, Ciele, Kruszyn Krajeński, Łochowo, Murowaniec, Przyłęki, Zielonka), przy czym w samych Białych Błotach już ponad 6 tys. Natomiast w gminie Lubicz powyżej 1000 mieszkańców liczą: Grębocin, Krobia, Lubicz Dolny, Lubicz Górny i Złotoria. Najmniejszą pod względem liczby ludności gminą jest Wielka Nieszawka (4897 mieszkańców) zlokalizowana na południe od Torunia. Związane jest to przede wszystkim z wysokim odsetkiem lasów w strukturze użytkowania (55%). Razem z rozległymi powierzchniami „wrzosowisk” tereny zielone zajmują ponad 87% powierzchni gminy. Zróżnicowanie pod względem liczby ludności przekłada się na znaczne różnice także pod względem gęstości za-

ludnienia (tabela 1). Waha się ono od 23 osób/km² w gminie Wielka Nieszawka do 180 w gminie Lubicz. Średnia gęstość zaludnienia dla gmin wiejskich podregionu bydgosko-toruńskiego wynosi 77 osób/km². Wartość powyżej średniej osiągnęły również Białe Błota, Osielsko i Dobrcz.

Tabela 1. Charakterystyka gmin wiejskich sąsiadujących z Bydgoszczą i Toruniem

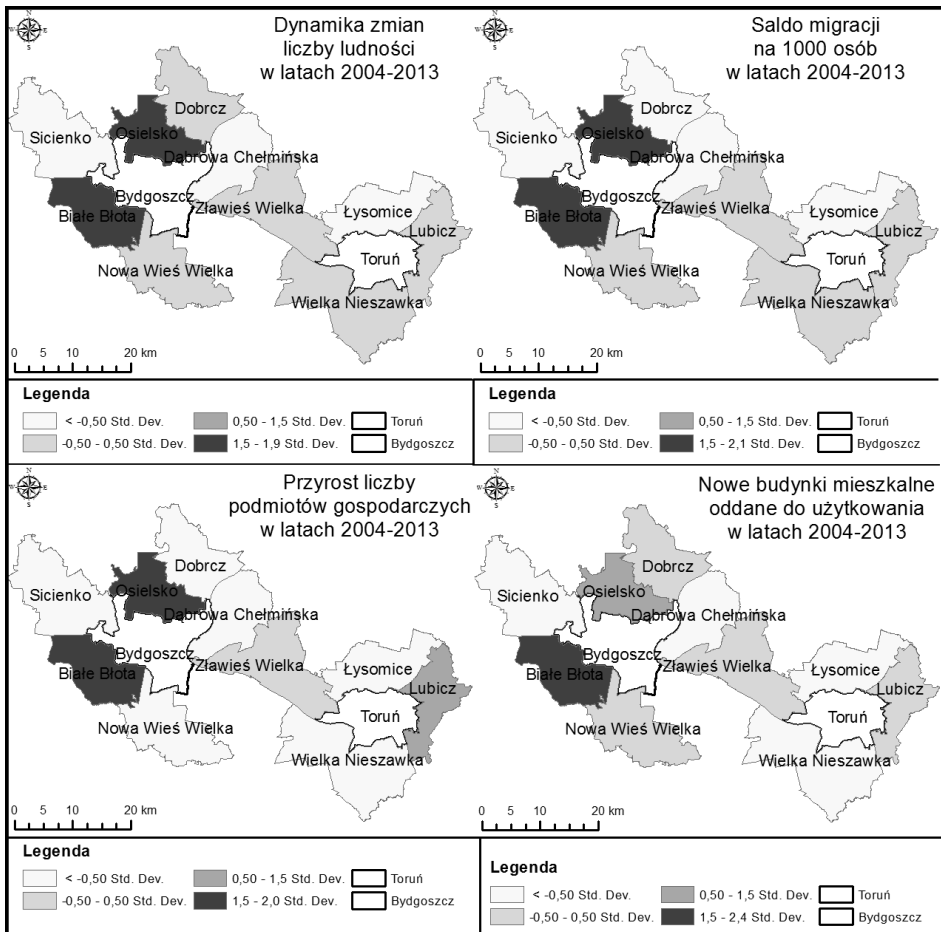
Gmina	Ludność na 1 km ² 2013	Liczba ludności		Dynamika zmian liczby ludności	Saldo migracji	Przyrost liczby podmiotów gospodarczych	Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania
	2013	2004	2013	2004–2013	2004–2013	2004–2013	2004–2013
Białe Błota	157	12 861	19 215	149	407	1247	2132
Dąbrowa Chełmińska	64	7058	7978	113	109	203	390
Dobrcz	83	9003	10 810	120	141	284	624
Nowa Wieś Wielka	65	7906	9637	122	182	283	563
Osielsko	121	8182	12 278	150	457	1073	1567
Sicienko	54	8732	9755	112	77	316	465
Lubicz	180	16 029	19 069	119	173	747	860
Łysomice	74	8220	9418	115	119	334	474
Wielka Nieszawka	23	3797	4897	129	253	207	283
Zławieś Wielka	74	11 022	13 172	120	150	532	830

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W celu określenia najdynamiczniej rozwijających się gmin porównać należy zmiany liczby ludności w czasie. W ciągu zaledwie 10 lat liczba ludności we wszystkich analizowanych gminach wzrosła średnio o 25%. Liderami w tej kategorii są jednak gminy Białe Błota i Osielsko, gdzie liczba ludności w rozpatrywanym okresie wzrosła o połowę. Najwolniej zwiększała się liczba mieszkańców w gminie Dąbrowa Chełmińska. Wzrost poniżej średniej zanotowano także w gminie, która była największa w 2004 r., czyli w Lubiczu. Kartogram klasyfikujący gminy na podstawie odchylenia standardowego potwierdza zdecydowaną przewagę gmin Osielsko i Białe Błota nad pozostałymi (rysunek 1).

Jedną z podstawowych miar suburbanizacji jest saldo migracji. W przypadku tego wskaźnika również zaznacza się wyraźna dominacja gmin Osielsko i Białe Błota (tabela 1, rysunek 1). W gminie Osielsko najdynamiczniej rozwijał się Niemcz, który zwiększył liczbę mieszkańców z 1086 w 2003 r. do 2853 w 2013 r. W gminie Białe Błota najdynamiczniej rozwijały się Łochowice i Prądky (trzykrotny wzrost w analizowanym okresie).

Rysunek 1. Kartogramy cech diagnostycznych dla gmin wiejskich sąsiadujących z Bydgoszczą i Toruniem

Źródło: opracowanie własne.

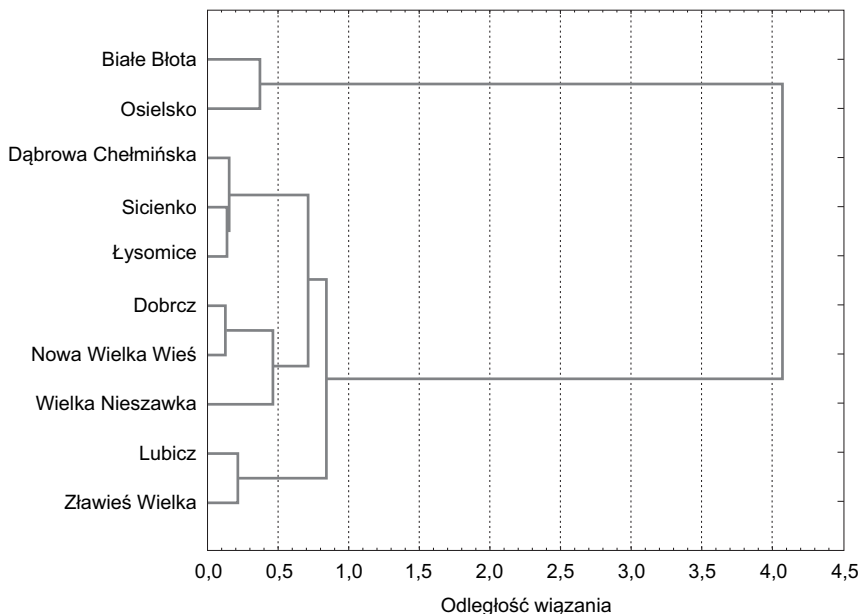
Poza napływem ludności na tereny podmiejskie suburbanizacja odznacza się również przemieszczaniem się podmiotów gospodarczych. Do znaczących przedsiębiorstw związanych z przemysłem spożywczym należy Marwit Sp. z o.o. (Zławieś Wielka). Zasadnicze znaczenie dla rozwoju gospodarczego analizowanego obszaru ma Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna (PSSE). Należy do niej teren Łysomice Crystal Park w Ostaszewie (gmina Łysomice) o powierzchni 179 ha uzbrojony w drogi i media. Największymi inwestorami na tym obszarze są: Sharp Manufacturing Poland Sp. z o.o., Apator SA Grupa Kapitałowa, Boryszew SA (dawniej Tensho Poland Sp. z o.o.), Nissin Logistics Poland Sp. z o.o. i Nippon Express (Deutschland) Sp. z o.o. Ogółem na analizowanym terenie występuje 9 podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 pracowników, z czego 6 na terenie gminy Łysomice i 3 w Białych Błotach. Analizując przyrost liczby podmiotów gospodarczych, bez względu na wielkość w latach 2004–2013 ponownie wyróżniają się gminy Osielsko i Białe Błota, gdzie odnotowano ponad 1000 nowych podmiotów gospodarczych. W drugiej grupie klasyfikacji gmin, która wcześniej nie była wydzielana, znalazł się Lubicz z prawie 750 nowymi podmiotami gospodarczymi. W granicach średniej dla analizowanych gmin plasuje się Zławieś Wielka (tabela 1, rysunek 1).

Ostatnią z analizowanych cech była liczba nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w latach 2004–2013. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych parametrów na tle analizowanych gmin wiejskich wyróżniają się dwie gminy w powiecie bydgoskim, tj. Białe Błota z 2132 nowymi budynkami mieszkalnymi i Osielsko z 1567. Nieco powyżej średniej znalazły się jeszcze gminy Lubicz i Zławieś Wielka w powiecie toruńskim (tabela 1, rysunek 1).

Podsumowując, można stwierdzić, że do najdynamiczniej rozwijających się w ostatnim dziesięcioleciu gmin należą dwie gminy powiatu bydgoskiego: Białe Błota i Osielsko, które zdecydowanie wyróżniały się na tle pozostałych gmin w przypadku wszystkich analizowanych cech. Z pewnością jest to związane z wyższym potencjałem gospodarczym i ludnościowym Bydgoszczy niż Torunia. Ważnym czynnikiem rozwoju z pewnością jest współwystępowanie dróg krajowych i autostrad, jednak ich długość nie przekłada się na dynamikę rozwoju. W gminie Białe Błota długość dróg krajowych wynosi według danych GDDKiA wprawdzie aż 25 km (DK 10 – 6,7 km, DK 25 – 0,7 km, DK 5 – 7,1 km i S5 – 10,9 km), jednak w gminie Osielsko jest to już tylko 7,3 km (całość DK 5). Potwierdzeniem powyższych wniosków są wyniki analizy skupień (rysunek 2).

O możliwościach rozwoju społeczno-gospodarczego decyduje prowadzona na poziomie lokalnym (gminnym) polityka przestrzenna. Jej wyrazem jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (suikzp). Obowiązujące studium w gminie Osielsko uchwalone zostało w 1997 r. (opracowane jeszcze na podstawie ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym⁹). Obecnie gmina jest w trakcie uzgadniania nowego dokumentu. Z kolei w gminie Białe Błota obowiązujące suikzp pochodzi z 2010 r., przy czym tutaj także trwa procedura jego zmiany. Ponieważ dokument ten nie ma rangi aktu prawa miejscowego, a jego znaczenie uwidacznia się dopiero w sytuacji opracowywania planu miejscowego, który musi być zgodny ze suikzp, często wymóg opracowania mpzp skłania władze gmin do zaktualizowania studium.

Rysunek 2. Dendrogram grupowania gmin wiejskich sąsiadujących z Bydgoszczą i Toruniem

Źródło: opracowanie własne.

⁹ DzU z 1994 r., nr 89, poz. 415 ze zm.

Jednym ze wskaźników monitoringu rozwoju lokalnego jest analiza mpzp¹⁰. Na terenie gminy Białe Błota pokrycie planistyczne wynosi zaledwie 5%. W przypadku Osielska wartość ta wynosi 9%. Jest to wartość zdecydowanie niższa w porównaniu do gmin wiejskich Polski (29,3%), jednakże wyższa od wartości dla gmin wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (3,7%) i podregionu bydgosko-toruńskiego (5,4%). Świadczy to o opóźnieniu w stosunku do kraju, ale na tle pozostałych analizowanych gmin są to wartości zbliżone. Pozytywnie wyróżnia się jedynie Lubicz (27,4%).

Niski udział mpzp przekłada się na wysoką liczbę wydawanych decyzji o wz. W gminie Białe Błota w latach 2009–2013 wydawano średniorocznie 513 decyzji o wz, z czego 443 dotyczyły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 1 zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, 40 – usługowej i 29 – innej. Dodatkowo wydawano średnio 77 decyzji o ulicp.

Z kolei w gminie Osielsko wydawano średniorocznie 166 decyzji o wz, z czego 143 dotyczyły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 6 – usługowej i 16 – innej. Ponadto, wydawano średnio 38 decyzji o ulicp.

W analogicznym okresie w gminie Białe Błota wydawano średniorocznie 520 pozwoleń na budowę, z czego 186 dotyczyło budynku mieszkalnego, a w gminie Osielsko 406 pozwoleń, z tego 118 na budynek mieszkalny.

Można dopatrywać się zależności, iż w gminie Białe Błota, gdzie pokrycie planistyczne jest prawie dwukrotnie mniejsze niż w Osielsku, wydawano trzykrotnie więcej decyzji o wz. Taka polityka może przyczyniać się do niekontrolowanej suburbanizacji, czyli rozlewania się miast (*urban sprawl*). Okazuje się jednak, że w tak dynamicznie rozwijającej się gminie jak Osielsko w latach 2009–2013 nie sporządzono żadnego nowego planu, z 19 obowiązujących mpzp jedynie dwa powstały na podstawie obowiązującej ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹¹. Z kolei w Białych Błotach w ciągu 15 lat uchwalono 12 mpzp. Ich powierzchnia wynosiła jednak łącznie zaledwie 7 ha, co trudno zinterpretować jako kształtowanie ładu przestrzennego większych jednostek funkcjonalnych. Ogółem średnia powierzchnia planów miejscowych uchwalanych na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. wynosi 6,3 ha i jest wartością niższą od średniej dla ogółu mpzp w gminie Białe Błota (14,2 ha). Taka sytuacja jest negatywnym wyjątkiem wśród analizowanych gmin (tabela 2).

¹⁰ K. Mrozik, *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako element rozwoju lokalnego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2015.

¹¹ DzU z 2015 r., poz. 199 ze zm.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych analiz dokonano identyfikacji najdynamiczniej rozwijających się gmin wiejskich w BTOM. Spośród 10 gmin wiejskich sąsiadujących z miastami-rdzeniami BTOM, tj. Bydgoszczą i Toruniem, jako najdynamiczniej rozwijające się uznano Białe Błota i Osielsko w powiecie bydgoskim. Świadczy to o nierównomiernym rozwoju BTOM z wyraźną dominacją obszarów podbydgoskich, co wiąże się z większym potencjałem ludnościowym i gospodarczym Bydgoszczy.

Jednocześnie na tle wyżej wymienionych gmin nie zauważono szybszego tempa rozwoju gminy Zławieś Wielka położonej w sąsiedztwie obydwu ośrodków rdzeniowych BTOM i stanowiącej łącznik pomiędzy nimi.

Tabela 2. Charakterystyka planów miejscowych w gminach wiejskich sąsiadujących z Bydgoszczą i Toruniem

Gmina	mpzp ogółem	mpzp sporządzone na podstawie ustawy z 2003 r.	powierzchnia gminy objęta obowiązkowymi mpzp	powierzchnia gminy objęta obowiązkowymi planami na podstawie ustawy z 2003 r.	udział powierzchni objętej obowiązkowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	średnia powierzchnia mpzp	średnia powierzchnia mpzp uchwalonych na podstawie ustawy z 2003 r.	wydane decyzje o warunkach zabudowy średniorocznie z lat 2009–2013
	szt.	szt.	ha	ha	%	ha	ha	szt.
Białe Błota	43	12	611	75	5,0	14,2	6,3	513
Dąbrowa Chełmińska	37	19	700	439	5,6	18,9	23,1	69
Dobrcz	103	26	229	219	1,8	2,2	8,4	302
Nowa Wieś Wielka	40	25	1186	835	8,0	29,7	33,4	61
Osielsko	19	2	919	137	9,0	48,4	68,5	166
Sicienko	30	6	698	378	3,9	23,3	63,0	181
Lubicz	15	12	2893	2503	27,4	192,9	208,6	63
Łysomice	18	5	495	240	3,9	27,5	48,0	179
Wielka Nieszawka	47	27	1192	902	5,5	25,4	33,4	3
Zławieś Wielka	89	22	871	271	4,9	9,8	12,3	231

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dynamiczny rozwój zidentyfikowanych jednostek administracyjnych nie współgra ze zrównoważonym planowaniem przestrzennym w gminie, o czym świadczą niskie pokrycie planistyczne, wysoka liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy oraz stare studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Stan ten przyczynia się do niekontrolowanego procesu rozlewania się miast (*urban sprawl*).

Podsumowując, można stwierdzić, iż w warunkach polskich dynamiczny rozwój gmin wiejskich w obszarach metropolitalnych zachodzi bez stosowania właściwych (przewidzianych) ku temu instrumentów, tj. planów miejscowych. Jest to bowiem rozwój oparty na wydawaniu decyzji administracyjnych, które z racji swej właściwości w znacznym stopniu ograniczają możliwości zachowania podstawowych zasad planowania przestrzennego, tj. ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju na terenach gmin wiejskich podlegających suburbanizacji.

Literatura

- Brodowski P., Rudnicki R., *Metropolia Bydgosko-Toruńska jako obszar wzrostu budownictwa mieszkaniowego w województwie kujawsko-pomorskim w świetle danych GUS w latach 1996–2011*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Oeconomia” 2013, nr 44 (1).
- Lisowski A., Grochowski M., *Procesy suburbanizacji. Uwarunkowania, formy i konsekwencje*, w: *Ekspertyzy do koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2008–2033*, t. I, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.
- Markowski T., Marszał T., *Funkcje i zarządzanie obszarami metropolitalnymi*, „Samorząd Terytorialny” 2005, nr 7–8.
- Marszałkowska M., *Powstawanie obszaru metropolitalnego. Przykład Bydgoszczy i Torunia*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica” 2010, nr 245.
- Mroziak K., *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako element rozwoju lokalnego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2015.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwała nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 26 czerwca 2003 r.).
- Uchwała nr 15/463/14 zarządu województwa kujawsko-pomorskiego z 8 kwietnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgoszczy, Torunia i obszaru powiązanego z nimi funkcjonalnie.
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U z 1994 r., nr 89, poz. 415 ze zm.).
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U z 2015 r., poz. 199 ze zm.).

Zagożdżon A., *Sieć osadnicza, zmienność i trwałość*, w: *Procesy urbanizacji i przekształcenia miast w Polsce*, red. B. Jałowiecki, E. Kaltenberg-Kwiatkowska, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1988.

Załącznik do uchwały nr VII/91/07 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 23 kwietnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, w jego granicach administracyjnych.

THE SUBURBANISATION IN SELECTED RURAL COMMUNES OF BYDGOSZCZ-TORUŃ METROPOLITAN AREA

Abstract

The study identified the most dynamically developing rural communes in Bydgoszcz-Toruń Metropolitan Area. The analysis covered 10 communes located in the vicinity of Bydgoszcz and Toruń cities using the following parameters: dynamics of population change in 2004-2013, net migration per 1000 people in 2004-2013, increase in the number of economic entities in 2004-2013 and new residential buildings in 2004-2013. On the basis of conducted analyses communes Białe Błota and Osielsko were recognized as the most dynamically developing commune in Poznań district. In addition, the paper attempted to assess spatial planning in the context of suburbanization. The analyses were used CSO data and source materials from the offices of municipalities and counties.

Keywords: suburbanization, Bydgoszcz-Torun Metropolitan Area, spatial planning, rural commune

JEL Codes: O18, R11, R12, R58, R52

Translated by Karol Mrozik

Praca zrealizowana w ramach projektu badawczego NCN nr 2013/09/D/HS4/01858.